

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Thomæ Tamburini Societatis Iesu Siculi
Caltanisettensis, In Alma Vniversitate nobilis Civitatis
Messanæ, Theologiæ Primarij Professoris. Explicatio
Decalogi Duabus distincta partibus**

In qua omnes ferè conscientiæ casus, ad decem Præcepta pertinentes,
mira brevitate, claritate, & quantum licet, benignitate declarantur

Continens sex Libros posteriores in Decalogum, id est, expositionem
præceptorum secundæ tabulæ

Tamburini, Tommaso

Monachii, Anno M.DC.LIX.

Reus, paragraph. 2.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39995

vifitationes: puto, inquam, temperari. Cum enim illud (præsumat) temeritatem ostendat credere meritò possimus, tantum rigorem ad modica esculenta, vel ad exigua similia nequaquam extendi. Et Tridentinum loco citato hunc canonem confirmans, licet non utatur eodem verbo (præsumat) dum tamen aliud non explicuit, videtur solum idem, quod Canon voluisse.

*Et Glossa in c. Romana. §. procuratio-
nes de cens. & exact. V. aliquid munus.*

Munera judicii, an donanda?

13. Quando judex licetè potest accipere munera, juxta dicta, licetè & alij donant. Sed quid, quando illicetè judex petit, vel accipit? respondeo, si ea quis dat, ad redimendam suam vexationem injustam, non peccat^u. Ne sit tamen litigans facilis ad credendum, vexationem injustam intercedere, quia omnes ferè litigantes putant, se injustè vexari, cum tamen non ita sit intercedit tamen, quando imminent periculum claræ iustitiae, vel injustæ inæqualitatis, in expediendis negotijs, ijs prius expeditis, ob quæ munera judex accepit.

u Molt. 1. tr. 2. d. 88. Sanch. l. 3. Consil. cap. unico, dub. 3. & communiter. Rebell. aliquique apud Dicast. l. c. n. 86.

14. Hac occasione nota, judicum famulos, qui aliquibus propter munera accepta aditum præbent ad judicem, alijs injustè exclusis, omnino peccare; sed tamen ijsdem propter eamdem rationem, dare licebit munera ad redimendam vexationem. Dixi (injustè) nam si, sine alterius præjudicio, extraordinarium favorem famulus procuret, litiganti, licetè, quamvis indecorè, propter hanc causam, aliquid accipiet,

15. Nota, ea, quæ judex, alijve recipiunt ad redimendam vexationem debere (præter peccatum) omnino restituvi, quia, invitis absolute dominis, accipiuntur.

Denique judicis amasæ, quando ad sollicitandam causam munera offerre liceat, diximus lib. 5. c. 1. §. 4. n. 23.

§. II.

Reus.

*An licetè aperiat occulta, vel falsa
crimina testimoniū.*

1 **V**æres primò, potestne reus ad enervandam falsorum testimoniū authoritatem, eorum occulta crimina revelare? respondeo, si alia via non datur, qua commodè testimonium infirmet, sanè potest a, sive sponte, sive compulsi à judice, testes illi testati fuerint: quilibet enim jus se tuendi habet, cum justo moderamine, præsertim eodem genere armorum, quo oppugnatur. Quod si alia via datur, ut item si per manifestationem unius peccati minoris sibi consulere satis posset, manifestaret autem majus, eum peccaturū, etiam contra Iustitiam, puto; sicuti eodem modo peccare supposuimus supra illum, qui, se corporaliter defendendo, excedit limites necessariæ defensionis.

*a Lessl. 2. c. 31. n. 1. b sup. lib. 6. c. 4.
§. 3. num. 16.*

2. Hinc sequitur primò, eum, qui accusatur de criminе, quod juridicè ab accusatore probari nequit, non solum posse & negare crimen, sed etiam dicere, accusa-

accusatorem calumniari & mentiri ; qui enim accusat de crimine , quod probari non potest , calumniantur est , & mentiri præsumitur .

c Pet. Nav. l. 2. c. 4. nro. 348. lege etiam S. Th. 2. 2. q. 69. ar. 2.

3. Sequitur secundò , idem esse extra iudicium . quare si quid aperuisti amico tuo , ea lege , ut nihil diceret , ipse autem manifestavit alteri , cum gravi offensione tua , vel alterius , potes tu negare , te id aperuisse . Quilibet enim habet jus tegendi , quantum potest , sua dicta & facta , unde nascatur offensio . Quod si amicus patet fecit in easu , quo licetè poterat , tu illum sine injuria non posses ut mendacem pronunciare .

4. Hæc passim in ore sunt omnium ; illud singulare est , & difficile , an si alio modo te ab injusto teste tueri nequeas , licetè falsa crimina illi possis obijcere , quanta sufficient ad tuam justam defensionem ? Duo assero . unum mihi satis probabile , alterum satis incertum .

5. Probabile d mihi est , te . si id facias , non peccare contra Iustitiam , unde nec obligari ad restitutionem : ratio est , quia , sicuti si ad defendendam tuam vitam invadentem , illum mendacijs & stratagemate curares , ut in foveam v. g. caderet . mendax quidem esses , sed non injustus . cum (quoad Iustitiam) habeas jus te defendendi omnibus vijs , ita in casu nostro &c. Et ratio à priori est , quia defensio vitæ contra injustè aggredientem auffert à quacumque tua actione ad defensionem necessaria omnem rationem injustitiae .

d Bannes , Ledesma , Io: la Crux afflati

à Delugo t. 2. de iust. d. 40. sec. 2. num. 26. Dicast. late contra quemdam innominatum lib. 2. de iust. tr. 2. d. 12. p. 4. dub. 2. nn. 401. & apud Dian. p. 9. tr. 8. ref. 43.

6. Incertum mihi est , an id possit fieri licetè , sine ulla culpa ? & quidem Delugo e sic habet . Certum est , non licere , quia ad minus erit mendacium , quod nunquam licet & post quatuor interjectas lineas hoc falsum , ait , crimen testis erit probandum per testes alios , qui cum debeant jurare , committent peccatum mortale , & per consequens , eos ad hoc hortari , erit mortale . Hæc ille , qui explicat autores f. quos in contrarium citat Diana ff. aitque eos docere , non esse mortale , ex parte injustitiae ; non verò non esse mortale , saltem ex parte perjurij .

e Delug. ib. sec. 2. n. 25. f Io: la Crux Bannes , Ledesma apud Dian. mox citandum . ff Dian. p. 3. tr. 5. ref. 4.

7. Video doctrinam hanc , sed quoniam tota culpa refunditur in mendacium & perjurium , sequitur quæstio , si solùm esset mendacium sine juramento , non esse mortale , quia , quamvis hoc mendacium sit absolute de malo gravi contra proximum , tamen cum justè à me hoc damnum inferatur , non esset mihi imputandum ad grave ; atq; hanc sequelam expresse concedunt Hurtadus g & Bannes b.

g Hurtad. apud Dian. p. 9. tr. 8. ref. 43. h Bannes apud eundem Dian. ib.

Secundò , etiam accidente juramento , possit adhiberi æquivocatio , tum à me , tum ab ijs , quibus est certa mea innocentia , & sic vitari perjurium , seu mendacium , quo solo posito , negant commun-

committit Doctores, & ipse Delugo condamnatus stare sententia judicis? hanc sententiam. Si igitur hoc tollatur, non sunt hinc doctrinæ contrarij. Iuramento autem æquivoce, etiam in judicio, si id illegitimum sit, me licet posse uti, docet Castropalaus g cum alijs, ergo etiam in judicio, ubi injustus est testis. Videbitur igitur alicui, posse vitari mortale ab eo, qui in prædicto casu, falso vel illegitimo testi falsa criminis impingit.

g Cœfrop. t. 3. d. 1. de juram. p. 7. num. 1.

Adhuc tamen incertum id esse prænuntio. Ut quid enim? si sodomitam oporteret probari esse illum testem, si excommunicatum, si hæreticum? sibi testis falsus id imputet, respondebit aliquis. Audio: sed adhuc hæreo. Quid enim, si sit necesse, publicas scripturas ementiri, possetne Notarius publicus ad hoc induci, si Notario constaret mea innocentia? quid ni? respondebis: id enim non est, infidelem esse Reip. sed maximè fidem, dum ejusdem Reip. innocentis sic defenduntur. Verum si aperiatur hujusmodi ostium, quo modo stabunt publica judicia? inveniantur, respondebis, testes veri, ut sancta requirunt tribunalia. Demum enim falsi testes quacumque arte repelluntur, publica judicia firmantur potius, non infirmantur. Sed ego iterum audio, quia tamen adhuc durum audio, libenter nodum hunc in aliud tempus evolvendum reservo.

An reo liceat, crimen sibi imponere ad evitanda tormenta, dicam inferius cap. 3. §. 6.

Reus an debeat stare sententia?

Quæres secundò; teneturne reus

respondeo, si est justa, tenetur, quia sententia est veluti quedam lex privata imposta; unde condemnatus ad solvenda centum v.g. debet solvere, etiam in conscientia. Si est injusta, non tenetur, quia non expedit bono publico, ut qui per calumniam, vel falsos testes convictus est, obligetur in conscientia &c.; sed de hac re vide distinctè apud Delugo h. & de injusta sententia in materia beneficiorum, vide Dicastillum i. Nos unum notatu dignum diximus lib. 6. c. 4. §. 2. num. 5. l.

h Delugo t. 2. de just. d. 37. sec. 15. à n. 185. i Dicast. li. 2. de just. tr. 1. disp. 15. dub. 2. l id ib. dub. 4.

An reu, etiam Religiosus, fugere queat à carcere?

9. Quæres tertio: reus licet fugit à carcere? respondeo, non solum ante, sed etiam post justam sententiam licet fugit, si sit periculum damnationis ad poenam mortis, vel mutilationis, vel gravis mali; quia non potest ponni præceptum, ut ibi maneat cum tanto suo damno. Probabile item est, posse vincula effringere, & rumpere carcerem, saltem cum animo restituendi fractionis damnum, quod tamen damnū restitui, non esse in usu, putat Lessius m. Ratio est, quia qui potest velle finem, potest ponere media; neq; id est, inferre vim publicæ potestati; per hanc enim prohibetur, ne fiat vis contra judges, & ministros, quando justè agunt, non vero contra vincula & carcerem. Idem puto, si quis sit in eodem carcere (& propter paritatem rationis in triremibus)

bus) ob peccatum delicti: in carcere inquam atroci, vel perpetuo, vel prolongo tempore; nam pro brevi & ordinario ius habet judex. n

m. Leff. l. 2. c. 31. n. 37 fine. n. l. Dian. p. 2. tr. 17. ref. 39. cit. Leff. Malderum, Le- desmam, alios.

10. Quid de Religioso, potestne fui-
gere è carcere, saltem, ut se suo superio-
ri mitiori fistat? de hoc lege Sanchez o-
stricetus loquentem; sed lege Castropo-
laum p, & Suarez q, loquentes mitius,
& Granadum r mitissimè, quoad tri-
remes, modo fugiat, non ut vagetur, sed
ut ad superiorem, v.g. Pontificem pro
remissione confugiat.

,, pateretur vim, & offenderetur; licet
,, ergo reo ipsi propter naturale jus con-
,, servandi se ipsum, licet id facere, non
,, tamen hoc licebit alijs, quibus id non
est necessarium ad sui conservationem.
Et paulò post, obijcienti sibi, cur mittere
quis possit reo securim ad effringendū
cacerem, non verd servum, qui adju-
,, vet? respondet, securim esse instru-

*O Sanch. li. 6. in Dec. c. 8. n. 12. p. Capit. de voto relig. obed. d. 4. p. 14. q. Sua-
reñ. t. 4. de Relig. tr. 8. li. 2. c. 10. n. 10. & II.
x Granadus 1. 2. tr. 3. d. 12. num. 28. se-
quens Bannes 2. 2. qu. 69. ar. 4. post s-
concluſ.*

,, mentum inanimatum, servum vero
,, animatum: servus itaque (ait) effo-
,, diendo carcerem, peccaret, quia con-
,, trectaret ipse rem alienam invito do-
,, mino, ut diximus, atque ideo & do-
,, minus peccaret, mittens & præcipiens

11. Denique potestne quis lícitè adjuvare dictum reum, ad fugiendum, & ad carcerem effringendum? respondeo, certum est, ministros & officiales Iustitiae non posse, quia ex officio tenentur custodire. Certum est secundò, alios posse consulere reo, ut fugiat, quia si ipse lícitè potest fugere, poterit & consultor consulere. Certum est tertio, vel sàmè probabile, ex Delugo^s, lícitè dari ipsi instrumenta, v. g. securim, ut ipse reus effodiat parietem, vel effringat carcerem, fugiatque quia, ut modo dixi, qui lícitè ponit finem, lícitè ponit & media.

servo, quod servus sine peccato face-
re nō potest: securis autem scindendo
nō peccat, ideo nec qui illam mittit
cum nec sit causa peccandi, nec ipse
cooperetur immediate effractioni
carceris. Hac ille, cui nequeo sub-
scribere.

Primo quia universaliter, qui potest
ponere finem, potest, ut dictum est, ad-
hibere media: at medium est, reum in
effringendo carcerem, habere meum,
vel tuum servum adjuvantem.

Secundò, quia alibi diximus^t, nec
potuit negare Delugo^s, u me furari
posse, si aliunde non habeo, pro extre-

s Delug.l.c.d.40.sec.4.n.55.

12. Solum ergo dubitatur, an alij possint adjuvare reum ad dictam carceris fractionem? ad quod sic respondet

extremè indigens; siquidem, Qui per alium facit, per se ipsum facere videtur.
e sup. lib. 8. tr. 2. c. 6. v. 2. u. De lago citatus ib.

Tertiò, quia falso supponitur, esse peccatum, adjuvare reum in effringendo carcere; si enim non est peccatum pro ipso reo, nec erit pro adjuvante: publica autem potestas tunc non patitur injustè vim, vel offenditur, quia in eo casu justè ille, & consequenter soci effringunt; nam, ut modo vidimus, potestas publica solum jus habet cogendi malefactores ad carceres, non dare potest præceptum, seu tollere jus, quod quicque habet se defendendi à euris tormentis &c.; vnde colligis, falsum esse, servum illum peccare adjuvando; non enim peccat, ut patet ex dictis, & consequenter quoad hoc, eadem erit ratio de securi illa & de seruo.

Quintò: si reus ex se potest effrингere carecerem ob sui conservationem, id certè est propter amorem, quem quisque debet sibi ipsi, ergo potuerunt eus pater & mater, qui una persona censentur cum filio, quique sèpe magis amant filios, quam se ipsos. Et certè quis ferreus negabit matri, posse adjuvare filium (quem mox moriturum timet) ad carceres effrigendos. illum que servandum? si matri id concedis, ergo patri, ergo fratri, sorori, amico; ergo cuicunque proximo, qui ex charitate movetur ad adjuvandum. Semper autem suppono, fugam huius in damnum reip. vel vitæ alterius vergere injustè non debere, ut ex se patet.

§. III.

Advocatus & procurator.

Vas causas possit Advocatus patrocinari, dixi superius *a.* Rursus ex superioribus colligi potest, an teneatur restituere *b* pecuniam pecuniariam, quam cliens injustè defensus soluisset? ut item, an teneatur *c.* patrocinari extremè indigenti? nunc ergo dumtaxat addendum aliquid de stipendio, ipsi debito.

a sup. l. 1. c. 3. §. 7. b sup. lib. 8. tr. 4. c. 2. §. 6. n. 12. c sup. lib. 5. c. 1. per tot.

z. Et primò, quidem prohibetur in jure, *d* posse Advocatum cum cliente loco stipendijs pacisci de quota parte litis, hoc est, de dimidia, vel tertia, vel quarta parte ipsi danda, si lis vincatur. Ratio prohibitionis fuit, ne per fas vel nefas Advocatus sententiam promoveret. Rursus prohibetur *e*, ne idem de pretio conveniat cum cliente, post inchoatam litem, sed vel ante illam incep tam, vel post finitam. Ratio fuit, ne cliens, postquam ostendit Advocato sua arma, cogeretur stare pretio, quod Advocato libuerit. Ceterum si nulla interveniat fraus, vel fraudis periculum, non existim o. *ee* has leges obligare in conscientia, quia fundantur in presumptione fraudum. Sicuti autem posse Advocatum post victoriam accipere, quæ gratis dantur, certuni est, ita magnum periculum erit, ne nō gratis dentur, quando ab Advocato nimia sollicitudine requiruntur: dabit enim cliens ex timore, ne

Y y y alias

